

Helsingin Sanomissa oli 19.10.2005 mielenkiintoinen uutinen: "Suomalaiset pörssiyhtiöt ovat jättäneet perimättä ennakolta noin miljardi euroa vuodessa ulkomaisilta osakkeenomistajilta, jotka on merkitty hallintarekisteriin".

Siis "jättäneet perimättä".

Siis "miljardi euroa".

Siis "vuodessa".

Hallintarekisteri

Suomalaisista pörssiosakkeista 52 % (ja niiden arvosta vieläkin enemmän) on ulkomaisessa omistuksessa.

Ulkomaisten omistajien nimiä ei yleensä tiedetä. He kätkeytyvät sellaisten ulkomaisten pankkien nimien taakse, jotka säilyttävät ("hallintarekisterissä") osakkeita omistajien puolesta.

Kun suomalaisyhtiöt maksavat ulkomaisille omistajilleen osinkoja, ne toimitetaan saajille näiden omaisuudenhoitajien kautta.

Veronmaksuvelvollisuus

Suomalaisomistajat ovat saaneet osinkonsa verottomasti. Heille on "hyvitetty" eli heidän hyväkseen on laskettu (Suomessa ainutlaatuisen edullisen veronhyvitysjärjestelmän mukaan) yhtiöiden voitoistaan maksamat verot.

Sen sijaan ulkomaalaisomistajalta on pörssiyhtiön lain mukaan pitänyt periä maksetusta osingosta 28 prosentin suuruinen lähdevero.

Ulkomaalaisomistaja on ollut oikeutettu saamaan osinkonsa sitä alemmalla verokannalla, jos hän on asunut maassa, jonka kanssa Suomella on ollut kahdenvälinen verosopimus alemmasta verokannasta. Esimerkiksi Ison-Britannian kanssa Suomella on ollut sopimus, jonka mukaan englantilainen osingonsaaja on saanut osinkonsa verottomasti, jos hän on -lain mukaan - toimittanut osinkoa maksaneelle suomalaiselle pörssiyhtiölle tarkat henkilö- tai muut yhteystietonsa.

Ilman sellaista ilmoitusta suomalaisyhtiön on pitänyt pidättää osingonsaajalta 28 prosentin suuruinen vero. Suomalaiset pörssiyhtiöt eivät kuitenkaan olleet noudattaneet Suomen lakia, vaan osinkoja on maksettu hallintarekisteröidyille ulkomaalaisomistajille verottomasti ilman omistajien ilmoittamia yksityiskohtaisia tietoja. Se on avannut omistajille merkittävän veronkierto- ja veronvälttämislukun.

Helsingin Sanomissa toimittaja **Tuomo Pietiläinen** oli laskenut, että pörssiyhtiöt olivat pidättäneet ulkomaalaisomistajilta veroja lähes 5 000 miljoonan euron vuosittaisista suomalaisosingoista vain noin 6 %, kun oikea ennakonpidätysprosentti olisi ollut ilman osingonsaajien yhtiöille toimittamia yksityiskohtaisia todistuksia 28 %. Käytäntö on ollut se, että omistajien ei ole tarvinnut toimittaa lain vaatimia tietoja osingon maksajalle. Sen käytännön mukaan valtiolle oli jätetty tilittämättä ennakonpidätyksiä miljardi euroa vuodessa!

Lakia muutettiin

Kun suomalaiset pörssiyhtiöt olivat ottaneet lain omiin käsiinsä ja jättäneet perusteettomasti lähdeveron perimättä, lakia muutettiin vuonna 2005. Vanhasen hallituksen peruste lainmuutokselle oli se, että lain noudattaminen ”vaikuttaa epäedullisesti suomalaisten yhtiöiden osakekurssien kehitykseen”. Samalla annettiin hiljainen hyväksyntä käytännölle, jonka mukaan pörssiyhtiöiden ei ole tarvinnut noudattaa Suomen lakia - eikä niiden tarvinnut maksaa jälkikäteen valtiolle lain mukaisia pidättämättä jätettyjä lähdeveroja.

Kantelu oikeuskanslerille

Vuosia jatkuneen laittomuuden siunasivat veroviranomaiset. Virkavalta ei ryhtynyt omatoimisesti toimiin verotarkastuksissa havaitun laittomuuden korjaamiseksi vaan vaati muuttamaan lakia. Kun lainmuutos ei voi olla taannehtiva, herää kysymys, onko virkamiehillä oikeus olla noudattamatta olemassa ollutta lakia.

Jos kysymys on sosiaaliavun ennakon takaisinperinnästä, lakia noudatetaan ja se pannaan tarvittaessa toimeen ulosottomiehen myötävaikutuksella.

Kun kysymys oli pörssiyhtiöiden myötävaikutuksella tapahtuneesta miljardiluokan lainkierrosta ulkomaalaisomistajien hyväksi, viranomaiset eivät toimineet lain mukaan. Lehdessä haastatellun virkamiehen mukaan oli vain ”kehotettu yhtiöitä noudattamaan lakia”.

Mutta yhtiöt eivät olleet niin tehneet!

Niinpä Esko Seppänen teki viranomaisten toiminnasta kantelun valtioneuvoston oikeuskanslerille: voiko verohallinnon virkamiehillä olla oikeus siunata lain rikkominen ja jättää toimeenpanematta lainmukaiset perintätoimet.

Oikeuskansleri **Jaakko Jonkka** vastasi Seppäselle 20.8.2007: "Asian yksityiskohtaisempi selvittäminen on käsitykseni mukaan käytettävissäni olevin keinoin käytännössä mahdotonta" ja "pyydän ministeriötä ilmoittamaan minulle 1.4.2008 mennessä onko mainittujen säännösten soveltamista koskeva ongelma poistunut".

Sillä tavalla myös oikeuskansleri siunasi Suomen lain noudattamatta jättämisen.

Oikeuskanslerin perusteet

Asianomainen lainkohta kuuluu seuraavasti: "Lähdeveroa perittäessä on noudatettava... kansainvälisen sopimuksen määräyksiä, mikäli tulon saaja esittää maksajalle selvityksen kotipaikastaan ja muista sopimuksen soveltamisen edellytyksistä."

Erillisellä asetuksella oli annettu määräys: "Jollei rajoitetusti verovelvollinen ennen suorituksen maksamista esitä maksajalle lähdeverokorttia tai ilmoita tälle nimeään, syntymäaikaansa ja osoitettaan kotivaltiossa, lähdevero on aina perittävä niiden prosenttimäärien mukaisesti, jotka lähdeverolain 7 §:ssä säädetään".

Suomalaiset pörssiyritykset eivät olleet vaatineet osingon saajilta tällaisia tietoja. Osingot oli siitä huolimatta maksettu - useassa tapauksessa - verottomasti, vaikka niistä olisi pitänyt pidättää 28 prosentin lähdevero.

Oikeuskansleri pyysi laittoman menettelyn korjaamatta jättämisestä selvityksen valtiovarainministeriön ja Verohallituksen virkamiehiltä.

Ministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö katsoi, "että vallinneissa olosuhteissa ja erityisesti yhtiöiden luottamuksensuojan huomioon ottaen, on pidättäminen maksuunpanoista ollut perusteltua".

"Vallinneet olosuhteet" oli sitä, että lakia oli rikottu.

"Yhtiöiden luottamuksensuoja" on kummallinen käsite ja täysin lakiin perustumaton peruste lain rikkomisen hyväksymiselle.

Verohallinnon lausunnot

Verohallitus myönsi, että menettely "ei ollut voimassa olleiden säännösten ja verohallinnon ohjeen mukainen";

Verohallituksen sisäinen tarkastus perusteli ottamansa käytännön sillä, että lain rikkominen oli

jatkunut pitkään: ”Koska vuosi-ilmoitusten mahdollisiin vajavaisuuksiin ei ollut aiemmin puututtu, ei jälkiverotuksia tai maksuunpanoja asian johdosta syntyneen luottamuksensuojan vuoksi esitetty.”

Mikä kumma on tämä ”luottamuksensuoja”?

Verotuskeskus sanoi lausunnossaan, että ”verot on peritty oikeasuuruksina, jos osingonsaaja on asunut ilmoitetussa verosopimusvaltiossa”.

Ongelma on se, että siitä, onko asunut, verottajalla ei ole sitä tietoa, jonka Suomen laki vaati pörssiyhtiöitä ennen osingonmaksua selvittämään. ”Kun hallintarekisterissä oleville osakkeille maksettujen osinkojen osalta yksilöintitiedot maksuvaiheessa pääsääntöisesti puuttuvat, verot olisi aina jouduttu perimään 28 %:n suuruksina”, eli lain mukaan.

Jos pörssiyhtiöille olisi jälkikäteen tullut seuraamuksia lain rikkomisesta, ”maksuunpano olisi yritysten kannalta johtanut kohtuuttomaan lopputulokseen”.

Oikeuskanslerin johtopäätös

Oikeuskansleri Jaakko Jonkan johtopäätös noudatti verohallinnon linjaa: ”Tiedossani ei kuitenkaan ole konkreettisia tapauksia, joissa verohallinto olisi toiminut kantelussa tarkoitettuihin yhtiöihin kohdistuneessa verovalvonnassa ja muissa tehtävissään olosuhteet huomioon ottaen virheellisesti”.

Lakeja ei siis tarvitse noudattaa, jos ”olosuhteet huomioon ottaen” lakia on rikottu ja kyseessä on miljardin euron potti.

Valitusasiakirjat, lausunnot ja ratkaisu [/ouml;ytyvät tästä \(pdf 1,3 mb\)](#).